

Themareeks 21-22: Trajecten in het hoger onderwijs

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**BIJEENKOMST 2
16 FEBRUARI 2022
10.00 – 11.30 uur**

TRAJECT: Associate degree – Bachelor

7 februari 2022

Inleiding

In het kader van deze ThemaReeks wordt de tweede bijeenkomst op 16 februari a.s. gewijd aan het traject binnen het hbo dat als onderdelen de Ad en de Bachelor kent. Het zal een online-sessie zijn, gelet op alle onzekerheden rond de verspreiding van het virus en de mogelijkheden om zonder al te veel aanvullende maatregelen fysiek bij elkaar te kunnen zitten.

Er is nog beperkt plaats, want hoewel we online in principe heel veel mensen kunnen laten meekijken, is het de opzet dat allen ook moet kunnen meepraten, en niet alles via de chat. Dus we kijken wie het eerst maalt, en zich aanmeldt...

Aanmelden

Deze bijeenkomst is gratis bij te wonen, via Zoom.

U kunt zich aanmelden door een mailtje te sturen naar info@leido.nl met vermelding van uw naam en organisatie.

Uw vragen kunt daarbij ook opnemen, bijvoorbeeld met suggesties betreffende het traject.

Notitie en agenda

De deelnemers aan deze sessie ontvangen eind deze week de link hiervoor. Tevens zal een korte agenda worden aangeleverd, als een leidraad voor de zaken die we aan de orde willen stellen.

Zoals in eerdere nieuwsbrieven is aangegeven, vormen die agenda en de zaken die ook nog een keer in de annex alhier op een rijtje zijn gezet, de basis voor een notitie waarin de uitkomsten en aanbevelingen van de sessie op een rijtje worden gezet. De notitie zal eind februari naar iedereen in ons bestand worden verstuurd, maar deze is tevens een van de documenten die worden gebruikt voor de tweedaagse op 13 en 14 oktober, als naar het gehele onderwijsstelsel wordt gekeken – met het hbo en wo, en de vooropleidingen.

Elk traject wordt in een sessie op zichzelf bekeken, om te bezien hoe het geheel zo optimaal mogelijk te voorzien van randvoorwaarden. Als we straks alles bij elkaar nemen, zal er uiteraard op bepaalde punten moeten worden 'ingeleverd' als het gaat om die optimalisering, maar dat is altijd beter dan het stelsel alleen maar in een algemene sessie onder de loep te nemen. Er zullen dan veel meer uiteenlopende discussies plaats te nemen, met allerlei belangen die moeten worden verdedigd.

Nog wat zaken die zijn aangedragen voor 16 februari

Naast de onderwerpen die we zelf aandragen voor deze sessie, hebben we ook nog een paar aanvullende suggesties van de a.s. deelnemers mogen ontvangen. Met hetgeen we dan zoal bij

elkaar hebben, maken we een selectie uit de onderwerpen voor de 16^e. Hetgeen dan vervolgens niet aan de orde kan komen, zal wel in het einddocument worden opgenomen. Het is namelijk zo dat vervolgens iedereen die dat wil – en mogelijk niet op de 16^e kon deelnemen – nog aanvullend commentaar mag geven en suggesties kan doen.

Hier de aanvullende suggesties, kort vermeld:

- Er zullen studenten die zijn die na het behalen van de Ad wel willen doorstuderen voor een Bachelorgraad maar dan in een duidelijk niet-verwante opleiding. Hoe gaan hogescholen hiermee om, gelet op de mogelijkheden die de wetgeving biedt? En wat zijn de beste scenario's voor studenten, als het gaat om het geven van adviezen als hogeschool?
- Hoe zit het met de verplichtingen over en weer, als een Ad'er door wil gaan bij een bacheloropleiding, kijkend naar de verantwoordelijkheden van de afleverende Ad-opleiding en de ontvangende bacheloropleiding?
- Er zijn Ad'ers die na het behalen van het diploma aan het werk gaan en pas na een flink aantal jaren opteren voor een Bachelor. Wat zijn de rechten die ze dan hebben en wat kunnen ze het beste doen om zich op de instroom in de bacheloropleiding voor te bereiden?
- Er zullen mensen zijn die bewust na het behalen van de Ad opteren voor het verwerven van certificaten op niveau 6. Is het mogelijk dat bekostigde hogescholen hierbij betrokken worden of dient dit alles te worden overgelaten aan de private aanbieders (en met medeneming van het NLQF)? Wat is de rol van het bedrijfsleven hierbij (duale trajecten)?

Annex

Het traject verder beschouwend: een eerste aanzet

Traject 2   Ad → Bachelor

Er zijn twee routes die naar een Bachelorgraad leiden, met een ongedeelde vierjarig nominaal programma en via de Ad, eerst twee jaren nominaal en dan een vervoltraject. De lengte daarvan is afhankelijk van de gekozen Bacheloropleiding. Het traject zal worden bekeken op de haalbaarheid van een totale lengte van vier jaren bij een directe doorstroom van de Ad naar de Bachelor.

Hierbij zal tevens de arbeidsmarkt een rol spelen, voor de functies op de niveaus 5 en 6. Ook het combineren van verschillende onderwijsvarianten kan een rol spelen.

Onder de huidige condities wordt verwacht dat een inhoudelijke route Ad-Bachelor vier jaren vergt maar een traject dat langer duurt, vraagt om aanpassingen in de regelingen. Deze zullen dan onder de loep worden genomen, samen met concrete en bruikbare voorstellen.

We geven hier – in een min of meer willekeurige volgorde - een aantal zaken die bij dit traject een rol spelen, met steeds een korte toelichting, een aanzet voor het gaan nadenken over wat er gaat gebeuren als de route naar de Bachelor via de Ad een cruciaal onderdeel van ons Nederlandse onderwijsstelsel gaat worden.

1 MBO gaat begeleiding afstemmen op de Ad

He t lijkt erop dat door alle actuele ontwikkelingen, in het onderwijs zelf maar ook op de arbeidsmarkt, mbo'ers in hoog tempo zullen gaan kiezen voor een vervolg in het hbo met een Ad. Daarbij hebben ze ook in het achterhoofd dat ze door kunnen gaan voor een Bachelor, op basis van een 'vernieuwde' keuze aan het eind van de Ad. Dat wil zeggen dat het aantal studenten dat zich met een Ad aanmeldt voor een resterend bachelorprogramma, sterk gaat groeien.

2 Het 2+2-model: deeltijd maar straks ook voor de andere varianten

Hogescholen hebben kennelijk een zekere voorkeur voor een aanpak om deeltijdse Ad's in te bedden in een structuur waarbij iedereen die opteert voor een Bachelor, eerst de Ad doet. Vervolgens is er een tweejarig vervolg. Hierdoor zijn er dus eigenlijk geen Bachelorstudenten meer in het eerste en tweede leerjaar aan te treffen, een constructie die in wettelijke zin tot problemen kan leiden als het gaat om de accreditatie.

De vraag is of dit model met een 2+2-route ook ingang gaat krijgen bij hogescholen als ze daarvoor de mogelijkheden kunnen en mogen gebruiken voor voltijdse en duale opleidingen.

3 Eigen programma binnen de Bachelor voor Ad'ers

Ad'ers die direct door willen gaan voor de Bachelor dienen zich in te schrijven bij de eigen of een andere hogeschool, om als bachelorstudent te worden gezien. Er wordt vaak gesteld dat deze studenten vrijstellingen voor een groot aantal B-eenheden krijgen en vervolgens moeten gaan doen wat er overblijft aan eenheden.

Dat kan leiden tot een tweejarig programma, maar pas als een brugdeel is gevolgd of als er een specifiek arrangement is afgesproken tussen de managers van de Ad- en de B-opleidingen.

Als er voldoende Ad'ers instromen kunnen zij als groep een eigen afstudeerrichting binnen de Bachelor gaan volgen, is het idee. De vraag is of dit ook een standaardaanpak gaat worden.

4 Een eigen accreditatie voor het resterend programma voor de Ad'ers, op niveau 6

Het kan straks zo gaan zijn dat er voldoende Ad'ers zijn die de Bachelorgraad willen behalen, maar zonder dat ze naar een andere hogeschool of een andere plaats moeten gaan om daar verder te studeren. Een gedachte is de wettelijke mogelijkheid te scheppen om onder hetzelfde regime als waaronder de Ad wordt aangeboden, een resterend zelfstandig programma van twee jaren vorm te geven, met een eigen accreditatie.

5 PAC's en doorstroom naar Bachelors 'elders' - zelfstandigheid

Er komen steeds meer hbo-vestigingen waar alleen Ad's worden aangeboden: Professional Associate Colleges (PAC's), door ons genoemd. Daar worden dus geen bacheloropleidingen verzorgd. Degenen die voor een Bachelor opteren dienen te 'verhuizen' naar een andere vestigingsplaats van de eigen dan wel een andere hogeschool. Dat kan een belemmering zijn.

Een bijkomende vraag is of we in Nederland kunnen overgaan tot het verzelfstandigen van de PAC's, als een soort Community Colleges, dus met een eigen status. Ze zouden dan ook op die plaats de resterende bachelorprogramma's voor hun rekening kunnen nemen.

6 Varianten bij routes voor Ad'ers die direct doorgaan voor de Bachelor

Er zijn mogelijkheden om na een Ad door te gaan met een Bachelor, maar dan in een andere variant. Eerst voltijd en dan deeltijd. Of voltijd en dan dual.

Maar ook doorgaan binnen dezelfde variant kan inhouden dat er een effectieve 'brug' dient te worden geslagen om het gehele traject vier jaar te laten zijn.

De vraag is dan wie hiervoor verantwoordelijk is, op langere termijn. De verplichtingen over en weer zijn niet altijd helder. De rechten van de studenten dienen ook te worden gerespecteerd.

7 Functies op 5 en 6: verschillend voor beide routes naar de Bachelor

Het is goed om te kijken naar hoe de arbeidsmarkt eruit ziet voor degenen die verschillende routes volgen om de bachelorgraad te behalen, zeker als Ad'ers eerst gaan werken en dan opteren voor de Bachelor.

Degenen die de ongedeelde route volgen zullen in aanmerking komen voor bepaalde functies en beroepen op niveau 6. Maar omdat Ad-opleidingen hun eigen relevantie voor de arbeidsmarkt hebben, met bijpassende werkzaamheden, zullen degenen die met een Ad gaan werken en met inzet van allerlei aanvullende scholing ook op niveau 6 terechtkomen, andersoortige posities gaan innemen binnen bedrijven en organisaties. Mochten deze personen opteren voor een Bachelor, in de verwachting dat ze veel vrijstellingen krijgen, zal het resterende bachelorprogramma toch een eigen insteek dienen te kennen – een soort vorm van maatwerk, zo te zeggen.

8 Wat betekent het als Ad'ers aan het werk gaan en later willen terugkeren

Er zijn al behoorlijk wat Ad'ers op de arbeidsmarkt. Het is uit de statistieken nog niet duidelijk geworden of en zo ja, wanneer ze weer terugkeren voor het behalen van de Bachelor.

Tevens is niet duidelijk of ze kiezen voor een bekostigde hogeschool of – betaald door de werkgever – liever een private aanbieder willen hebben, met een flexibele structuur als het gaat om het doen van de eenheden.

Het terugkeren in grote groepen naar bekostigde hogescholen kan van invloed zijn op de aantallen studenten en dus de bekostiging.

9 Wet- en regelgeving voor Ad-Bachelor: wat nu en wat moet het worden

Het lijkt erop dat de wettelijke regelingen voor de route Ad-Bachelor zeer minimaal zijn. Daarbij valt ook te constateren dat in het hbo nog geen duidelijkheid bestaat over wat er dan met elkaar moet worden afgesproken en wat dit regionaal en landelijk betekent.

Het is wel helder dat er een landelijk kader moet kunnen worden ontwikkeld, ook als het gaat om het levenlang ontwikkelen.

10 Welke rechten heeft iemand die de Ad-Bachelor nadrukkelijk kiest

Als er veel reclame wordt gemaakt voor de route Ad-B en op basis daarvan a.s. studenten daarvoor kiezen, is de vraag welke rechten zij mogen ontleen aan de communicatie in jaar X over de doorstroomopties in jaar X+2. Moeten de hogescholen hiermee rekening houden, is de vraag.

11 Moeten regels bekostiging, studiefinanciering e.d. worden aangepast voor Ad-Bachelor

Ad'ers kunnen kiezen voor een vervolg in een niet-verwante bacheloropleiding. Dat wil zeggen dat in het Nederlandse onderwijsstelsel een route die 5 of meer jaren kan duren, in formele zin is opgenomen. Men is namelijk niet verplicht om na de Ad alleen maar door te gaan met een inhoudelijk verwante studie.

Wat betekent dit voor zaken als bekostiging, studiefinanciering, diplomatermijn en andere meer formele arrangementen, is een terechte vraag.

12 Wat te denken van de route Ad-Ad-Bachelor

In ons land mag iedereen 1 Ad, 1 B en 1 M doen, bekostigd. Maar met de invoering van de Ad zou iemand ook kunnen opteren voor een verbreding op niveau 5, en liever twee Ad's doen dan na de Ad op te gaan voor de Bachelor. Wat betekent dit voor het gehele stelsel en hoe dan om te gaan met het resterende bachelorprogramma?